

Biserica Ortodoxă Sârbă, la cumpăna dintre două arhipăstoriri

Preafericitul Părinte Pavle, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Sârbe, a trecut la cele veșnice

Pe data de 15 noiembrie 2009, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Sârbe s-a mutat la cele veșnice, la venerabila vârstă de 95 de ani. Internat din data de 13 noiembrie 2007 la Spitalul Academic Militar din Belgrad, în urma unor probleme cardiace, pulmonare și neurologice, cel despre care s-a afirmat că era „singurul om în jurul căruia sârbii erau uniți” a pășit în Împărăția lui Dumnezeu smerit, împăcat cu Dumnezeu și cu cei din jur, după cum i-a fost și viața!

Cel de al 44-lea Patriarh al poporului sârb s-a născut pe data de 11 septembrie 1914 în satul Kucianti din Croația, a absolvit Seminarul Teologic de la Sarajevo, după care a urmat cursurile Institutului Teologic Ortodox din Belgrad. Călugărit fiind, în anul 1948 a fost hirotonit ierodiacon, apoi preot, iar în 1957 devine arhimandrit. Tot în anul 1957 e ales episcop de Raska-Prizren, iar pe data de 1 decembrie 1990 e chemat de Dumnezeu la înalta slujire de Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Sârbe, cu titulatura de Arhiepiscop de Peci, Mitropolit de Belgrad și Karlovitz și Patriarh al Serbiei.

După cum se cunoaște, pe data de 17 mai 2009, datorită problemelor de sănătate, Patriarhul Pavle a renunțat la responsabilitățile slujirii patriarhale, responsabilități administrative preluate, prin hotărârea Sfântului Sinod de la Belgrad, de către Mitropolitul Amfilohie de Muntenegru. Sinodul sârb nu a acceptat și retragerea Patriarhului, el urmând să fie pe tot restul vieții Patriarhul Bisericii Ortodoxe Sârbe.

Datorită firescului vieții și chipului său smerit, Patriarhul Pavle și-a câștigat cu ușurință o largă admirație la nivel panortodox, fiind cunoscut ca un activ militant pentru drepturile poporului său, avertizând neîncetat comunitatea internațională asupra exodului fortuit al sârbilor din Kosovo, ca și asupra distrugerii

Dr. Ștefan L. Toma

mănăstirilor și a suferinței Ortodoxiei din zona denumită sugestiv „Ierusalimul neamului sârb”.

Imediat după trecerea la cele veșnice a Preafericirii Sale, trupul i-a fost depus în Catedrala patriarhală, cortegiul funerar fiind compus din mii de oameni, în frunte cu Mitropolitul Amfilohie de Muntenegru, Loțiiitor de Patriarh al Serbiei; de Dl. Boris Tadic, Președintele Serbiei, ca și de Dl. Dragan Curovici, Secretarul de Stat pentru Culte. Slujba propriu-zisă a înmormântării a fost oficiată pe data de 19 noiembrie la Catedrala „Sfântul Sava” din Belgrad, înhumarea având loc în curtea Mănăstirii „Sfântul Arhanghel Mihail” din Rakovica (suburbie a Belgradului).

Potrivit dorinței Patriarhului Pavle, oamenii au fost rugați ca la funeraliile sale să nu aducă coroane de flori, ci doar să aprindă lumânări, iar cei ce vor, după posibilități, să dea acei bani pentru finalizarea lucrărilor Catedralei „Sfântul Sava” din Belgrad. Menționăm faptul că la evenimentul înmormântării Patriarhului Pavle din data de 19 noiembrie 2009 au participat peste un milion de oameni, cuvântările aparținând Sanctității Sale, Patriarhului Ecumenic Bartolomeu I, Mitropolitului Amfilohie de Muntenegru, Loțiiitor de Patriarh al Serbiei, ca și Președintelui Serbiei, Dl. Boris Tadic. Autoritățile sârbe au rugat întreprinderile să acorde o zi liberă plătită angajaților, pentru ca lumea să poată participa la funeralii, școlile și-au suspendat orele, iar Parlamentul nu s-a reunit în ședință!

Vorbind despre Patriarhul Pavle, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I a afirmat: „Tot chipul său și apariția sa radiau de sfințenie și dreptate. A fost un adevărat monah, un om al rugăciunii neîncetate, bun și liniștit, dar, în același timp, un luptător neînfricat care nu a dat niciodată înapoi și care a fost pregătit mereu pentru orice sacrificiu”. Sanctitatea Sa a mai subliniat că Patriarhul Pavle a fost un teolog cu cunoștințe ample, un om iertător, pașnic, cu vederi deschise. „Popor al Serbiei, începeți să plângeți, să suspinați amar și să vă exprimați tristețea potrivit meritelor sale!”, i-a îndemnat pe cei prezenți Patriarhul Ecumenic, continuând: „Am fost martorii îngrijorării sale profunde pentru poporul și patria sa, dar și a temerii în fața prăbușirii valorilor morale, în fața sărăciei și indiferenței crude a bogaților față de săraci!”

Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentată la acest trist eveniment din viața poporului sârb, de însuși Întâistătătorul ei, de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, care, în Mesajul transmis din partea întregului popor român și a membrilor Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, a creionat în chip deplin sublima personalitate a Patriarhului Pavle. Potrivit Preafericirii Sale, Patriarhul Pavle rămâne în conștiința posterității ca „un om al rugăciunii și un păstor răbdător și înțelept... un luptător statornic în păstrarea și promovarea credinței creștine, fiind sensibil la transformările culturale și sociale din lumea contemporană, afectată de criză, nu doar în domeniul social și economic, ci, mai cu seamă, în cel

spiritual”. Mai presus de toate însă, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel consideră că Patriarhul Pavle a fost „un catalizator al unității și solidarității ortodoxe, dar și un promotor al cooperării intercreștine și al dialogului interetnic... în contextul secularizării lumii de astăzi, el a promovat constant și ferm valorile tradiționale ale credinței și moralei creștine, împreună cu ceilalți patriarhi ortodocși”.

Fie ca chipul blând, firescul slujirii arhieresti, deschiderea spre nevoia spirituală și materială a semenului, aspecte care au caracterizat traiectoria vieții pă-mântești a Patriarhului Pavle, să fie și pentru noi, pentru fiecare în parte, indiferent de nivelul de ascultare avut în Biserică, prilej de urmat, de imitatio, în generația noastră, ca și în cele ce vor urma!...

Preafericitul Părinte Irineu, noul Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Sârbe

Pe data de 22 ianuarie a.c., membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Sârbe au ales succesorul Patriarhului Pavle, mutat la Domnul pe data de 15 noiembrie 2009, în persoana Preafericitului Părinte Irineu, fost episcop de Nis. Potrivit art. 50 din *Statutul de organizare al Bisericii Ortodoxe a Serbiei*, plicurile cu numele a trei candidați (primii trei episcopi care au obținut cele mai multe voturi de la membrii Colegiului Electoral și care să aibă minimum 5 ani de păstorie ca și arhieriei titulari) au fost puse în Evanghelie, noul patriarh fiind ales prin mijlocirea Sfântului Duh, în sensul în care, un călugăr desemnat de către Sfântul Sinod a scos dintre copertile Evangheliei un singur plic. Plicul a fost desigilat în prezența membrilor Sfântului Sinod, iar numele aflat a fost cel al episcopului Irineu de Nis. Menționăm faptul că ceilalți doi candidați la demnitatea patriarhală au fost Mitropolitul Amfilohie de Muntenegru și Arhiepiscopul Irineu de Batska. Biserica Ortodoxă Sârbă a adoptat această procedură de alegere a Întâistătătorului ei în 1960, pentru a evita intervențiile politice în această problemă, Patriarhul Pavle fiind și primul patriarh sârb ales în această modalitate.

Preafericitul Părinte Patriarh Irineu s-a născut pe data de 28 august 1930 în Serbia centrală, în loc. Vidova, primind numele de botez Miroslav. A absolvit Seminarul Teologic la Prizren și Facultatea de Teologie Ortodoxă la Belgrad, după satisfacerea stagiului militar suplinind un post de profesor la Seminarul din Prizren. În 1959, cu binecuvântarea Patriarhului Gherman al Serbiei a fost tuns în monahism la Mănăstirea Racovitza, primind numele de Irineu, an în care a fost hirotonit ierodiacon și ieromonah. Între 1962-1963, Preafericirea Sa a urmat

Dr. Ștefan L. Toma

cursuri postuniversitare în cadrul Facultății de Teologie de la Atena, alegerea sa în demnitatea episcopală petrecându-se în anul 1974, când a fost ales episcop vicar patriarhal, cu titulatura de Moravitză. Din anul 1975 a fost episcop de Nis, până în prezent, când Dumnezeu l-a chemat la înalta demnitate de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Sârbe.

Imediat după alegerea sa, Patriarhul Irineu declara: „Am fost ales în această înaltă demnitate cu binecuvântarea lui Dumnezeu și cu ajutorul fraților mei arhieriei, cu care voi împărți întreaga greutate a acestei poziții și voi rezolva toate problemele!”

În ziua următoare alegerii, pe data de 23 ianuarie, în Catedrala „Sfântul Arhanghel Mihail” din Belgrad, după săvârșirea Sfintei Liturghii, a avut loc ceremonia „neoficială” de întronizare, sau întronizarea mică, întronizarea oficială (care se va petrece în Kosovo, la Peci, unde e considerat până astăzi sediul principal al Patriarhiei Sârbe) cu invitarea Întâistătorilor Bisericii Ortodoxe, a reprezentanților altor Biserici creștine și comunități religioase urmând să aibă loc, potrivit ultimelor declarații ale Arhiepiscopului Irineu de Batzka, în cursul lunii septembrie, la o dată ce va fi stabilită de către Sfântul Sinod de la Belgrad, deși se anunțase că acest fapt se va petrece în luna aprilie, după prăznuirea Sfințelor Paști.

La evenimentul petrecut în Catedrala „Sfântul Arhanghel Mihail” au participat membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Sârbe, reprezentanți ai autorităților centrale și locale sârbe, reprezentanți ai principalelor confesiuni și religii monoteiste de la Belgrad, ca și foarte mulți credincioși. În cuvântarea sa, Preafericitul Părinte Patriarh Irineu, adresându-se credincioșilor, a mărturisit că, în calitate de Întâistător al Bisericii Ortodoxe Sârbe Îl va sluji deopotrivă pe Dumnezeu, ca și pe oameni, într-o vreme în care trupul Bisericii Sârbe este suferind datorită situației din Kosovo. Referindu-se la zona respectivă, actualul Întâistător de la Belgrad a caracterizat-o drept „inima Serbiei”. Trupul neputând trăi fără inimă: „Trebuie să păstrăm Kosovo, pentru că el constituie Ierusalimul Serbiei”, afirma Preafericirea Sa.

În Mesajul trimis din partea clerului și credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române, adresându-se Întâistătorului de la Belgrad, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române își exprima speranța că: „Bunul Dumnezeu ne va ajuta să dăm împreună mărturie ortodoxă comună în Europa, și în întreaga lume, și să lucrăm împreună pentru întărirea comuniunii frățești și a prieteniei dintre popoarele român și sârb”.

Ulterior datei alegerii actualului Patriarh sârb, în presa sârbă, și nu numai, au fost exprimate anumite așteptări legate de poziționarea Preafericitului Părinte Irineu. Între acestea au fost menționate necesitatea asigurării disciplinei în cadrul Bisericii Ortodoxe Sârbe, ca și contribuția la reconcilierea și prietenia dintre

Biserica Ortodoxă și Biserica Catolică. Deși Preafericirea Sa aparține direcției tradiționaliste în cadrul Sinodului de la Belgrad, este mult mai liberal în gândire și acțiune decât fostul său înaintaș în scaun. Datorându-și studiile de la Atena influenței exercitate în clerul sârb de către renumitul părinte Iustin Popovici, cel mai reprezentativ teolog sârb al secolului XX, Preafericitul Părinte Patriarh Irineu se pare că întoarce o nouă pagină în poziționarea Patriarhiei Sârbe în cadrul dialogului ecumenic. La doar câteva zile de la alegerea sa, Preafericirea Sa a declarat că ar fi bucuros să-l întâmpine pe Papa Benedict al XVI-lea în Serbia, în 2013, într-o întâlnire menită să grăbească dialogul și reconcilierea dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Catolică. Ocazia cu pricina ar urma să marcheze împlinirea a 1700 de ani de la pronunțarea Edictului de la Mediolanum (Milan), eveniment ce va fi comemorat în 2013 la Nis, locul de naștere al Împăratului Constantin. „Din câte cunoaștem, există o dorință a Episcopatului roman, a Papei, ca o astfel de întâlnire ar trebui să se întâmple în orașul care este locul de naștere al unui împărat care a făcut o mișcare atât de semnificativă... O astfel de întâlnire ar putea constitui o oportunitate de aur nu numai pentru o întâlnire ecumenică, dar și pentru o reînnoire a dialogului”, spunea Preafericirea Sa. Patriarhul sârb a afirmat, de asemenea, faptul că au fost discuții despre o vizită papală în Balcani în anii 90, imediat după războiul care a marcat Yugoslavia, însă atunci, membrii Sfântului Sinod de la Belgrad au considerat în unanimitate că nu era momentul potrivit și că o astfel de vizită ar trebui amânată pentru vremuri mult mai pașnice!... Rămâne de văzut dacă momentul oportun pentru o astfel de vizită istorică va fi dat și de alegerea Preafericitului Părinte Irineu ca și Întâistător al Bisericii Ortodoxe Sârbe!

Între subiectele care vor constitui puncte importante în activitatea pastorală a Preafericirii Sale, Patriarhul Irineu a mai menționat dialogul cu Biserica Ortodoxă a Macedoniei, care s-a desprins în mod unilateral de Patriarhia Sârbă în 1967, neavând comuniune cu nici o Biserică Ortodoxă, fiind sprijinită doar de către Guvernul de la Skopje; ca și dialogul cu comunitatea musulmană ce trăiește pe teritoriul sârb, în scopul întreținerii unei atmosfere de respect reciproc și interrelaționare pașnică.

Deși aflat la o vârstă venerabilă, actualul Patriarh sârb creează impresia unui om capabil să miște lucrurile cu un dinamism demn de apreciat, infirmând prin modul său de gândire faptul că un om la vârsta de 80 de ani nu ar putea fi „în pas cu vremea”!...

Surse: www.spc.rs, www.ec-patr.org, www.romfea.gr, www.basilica.ro

Ștefan L. Toma